

ОТЗИВ

от проф. д-р Цанка Златева Попзлатева, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФНОИ

Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика),

Тема: „Диференциална диагностика на дислексичната симптоматика на учениците в началното училище“

Автор: Константиния Христос Кутра - редовен докторант в Докторска програма „Специална педагогика“ на английски език

Научен ръководител: Проф. д-р Цанка Златева Попзлатева

Със заповед № РД 38- 251/ 26.05.2021 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм утвърдена за член на научното жури в процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Диференциална диагностика на дислексичната симптоматика на учениците в началното училище“ за придобиване на образователната и научна степен „**Доктор**“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика),

Дисертационният труд е разработен от Константиния Кутра като редовен студент в докторантска програма „Специална педагогика“ (английски език), зачислен със Заповед № РД 20-611/07.04.2017 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, под мое научно ръководство. Още в първата година на обучението и изследователските дейности докторантката прояви висока мотивация, постигна добро равнище на научна осведоменост по разработваната научна проблематика и успя да представи своя идеен проект за емпирично изследване, който реализира по един системен начин през следващите няколко години. Важно предимство в нейното образователно и научно израстване е пълноценно използваната възможност да търси разбиране в интерпретацията на съвременните теоретичните и емпиричните изследвания по проблема през призмата на своя минал и текущ практически опит на учител в началното училище. Дълбоко съм убедена, че това рефлектира както върху извършваните перманентни подобренията в качествата на представения дисертационен труд, така и върху прилагането на нови стратегии в образователни дейности, които Константиния Кутра организира и

предлага с ученици от началното училище в овладяването на четивна компетентност като базово умение за индивидуално учене в следващите училищни степени и в живота.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Тематиката за нарушенията в овладяването на четивна компетентност не е нова за изследователите в областта на неврокогнитивните, психологическите и педагогическите науки, но тя продължава да поддържа своята актуалност с търсенето на действени решения за подкрепа на индивидуалните различия и специалните потребности на част от учениците от създаване и предлагане на своевременни нетрадиционни образователни условия, стратегии, дейности и методи за тяхното придобиване.

В този контекст се вписва основната теза на дисертацията, че ранна диференциална диагностика на дислексичната симптоматика е изходно условие за прилагане на диференциран подход и избор на нетрадиционна методиката за овладяване на четивни умения в началното училище. Проведеното емпирично изследване е насочено именно към апробиране и проверка на ефектите от иновационна специална педагогическа програма за овладяване на умения за четене, съобразена с неврокогнитивните условия на ученици с дислексия от началното училище. Главният изследователски въпрос е декомпозиран в логично формулирани работни хипотези и задачи с поставен акцент върху съществуващи различия в структурата на четивните умения, но очаквана перспектива за сближаване на техническите умения за четене и уменията за разбирането на прочетен текст при ученици с и без дислексия от началното училище при диференцирани образователни стратегии и методи.

Познаване на проблема

Генерираният текст на дисертацията е показателен за изключително добро познаване на проблематиката, свързана с феноменологията на специфичното нарушение на способността за учене, в частност „дислексията“. В теоретичната част е предложен многоаспектен анализ на съвременното състояние на проблема, но в него са интегрирани текстове, които изясняват неговите историческите аспекти. В библиографията авторката доминират литературни източници, публикувани през последните няколко години. Всяка от обособените основни теоретични части завършва с обобщения, които са логически обвързани помежду си и очертават както методологичните бази на проведеното

емпиричното изследване, така и главните параметрите за анализ и дискусия на получените от него резултати.

Методика на изследването

Изборът на методологическата стратегия „Изследване на дейността“ (Action Research) за събиране на емпирични данни е съобразен с поставените цели, изследователските хипотези и задачи, тъй като позволява съчетаване на няколко от активните позиции, които приема на автора на дисертацията – роля на изследовател, роля на организатор на съвместни учебни дейности с учениците и педагог . Отнаучна гледна точка организираният сравнителен педагогически експеримент отговаря на методологичните изисквания за създаване на стандартизирани условия за провеждане и оценяване на резултатите от образователните дейности, проведени с извадка от 100 ученика от началното училище, разпределена в експериментална и контролна група. Извадката от 50 ученика с диагноза „Дислексия“ в училищата от региона на Атика, Гърция, е добра предпоставка за прилагане на съвременни статистически методи и гарантира достоверност на получените емпирични факти и научни обобщения. Резултатите от прилагането на иновационни стратегии в методиката на обучение по четене на ученици с дислексия са интерпретирани чрез количествени и качествени методи, което позволява да бъдат дискутирани в контекста на съвременните научни постижения в областта.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в 2 теоретични и 2 емпирични глави, въведение, заключение и библиографска справка, и представен в обем от 215 страници. Авторката се позовава приблизително около 170 литературни източника на английски и гръцки език, които са коректно цитирани в текста и библиографията.

Теоретичните глави предлагат задълбочен анализ на съвременната дискусия за същността, класификациите, причините за дислексия, симптоматиката като поставят акцент върху мултифакторния модел на дислексията, от който произтичат проблемите на ранната диференциална диагностика, оценяването и ранната рехабилитация и обучение. Подробно да интерпретирани. Докторантката е успяла да систематизира съвременни данни за силните и слабите страни на децата с дислексия, динамиката в диагностичния

инструментариум за тяхното оценяване, както и съществуващи модели на диференцирано преподаване-обучение в умения за четене. Предложен е критичен подход към съществуващите позиции и авторска позиция.

Дизайнът на изследването, вече споменахме е логично структуриран, и позволява да бъдат реализирани набелязаните стъпки за проверка на трите основни хипотези, които имат отношение към това, че при прилагане на нетрадиционна дидактична стратегия и методика при учениците с дислексия могат да постигнат резултати по показателите „гладкост на четене“ и „разбиране“, които са сходни на техните връстници. Разработени са два оценъчни инструмента, които са приложени към експерименталната и контролната група извличат данните подложени на количествен анализ в различните на тестваните хипотези.

Анализът и интерпретацията на емпиричните данни са извършени чрез миксирана количествено-качествена стратегия и доказват научните факти за различия в структурата на четивния процес при ученици с и без дислексия, но също потенциал за сближаване на постиженията по изследваните показатели и най-вече показателя „разбиране на текст“.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Считам, че получените резултати и формулираните приноси са лично дело на докторантката. Оценявам самооценка на приносните моменти в дисертацията като недостатъчно обхватна, тъй като произтичат предимно от резултатите от собственото емпирично изследване. По мое мнение дисертацията има по-широк принос, който се отнася до положителните усилия за систематизиране на съвременното състояние на проблемите за дислексията като невроразвитиен тип нарушение, прогресът на научното познание и образователната практика в оценяването на симптоматиката, ранното идентифициране и съответно конструираните диагностични инструменти, както и прегледа на образователните стратегии.

Преценка на публикациите по дисертационния труд и автореферата

Докторантката е публикувала три научни материала, които представят на научната общност съществени моменти от дисертационното изследване.

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на дисертацията, но се забелязват пропуски в техническото му оформяне и някои смислови грешки в българския

превод. Липсва кратка информация за дисертацията и за процедурата по нейната защитата в заглавните страници, също и добре оформено съдържание и др. , които следва да се коригират, тъй като това е официална публикация на докторанта.

Критични забележки и препоръки

Препоръчвам по-широка популяризация на получените емпирични резултати, тъй като дисертацията е с очертана приложна стойност и очаквани ефекти в текущата образователна практика. Тя съдържа огромен потенциал за по-нататъшни научни изследвания в контекста на приобщаващото образование и конкретно четивните проблеми както на учениците от другите категории СОП, така и за придобиването на адекватна „функционална грамотност“ при учениците във всички образователни степени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Константия Кутра постига теоретични и научно-приложни резултати, които оценявам като съществен принос в педагогическата наука. Те са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ и изискванията на Факултета по науки за образованието и изкуства. Докторантката е придобила систематизирани теоретични познания и компетентности по научна специалност „Специална педагогика“ и изградила капацитет за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Оценявам **положително проведеното научно изследване** и предлагам на уважаемото научното жури **да присъди образователната и научна степен „Доктор“** на Константия Христос Кутра в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

02.09.2021 г.

проф. д-р Цанка Попзлатева